

taniec
w Polsce
2025

Dialogi o tańcu | Choreografia różnorodności

Narodowy
Instytut
Muzyki
i Tańca

Spektakl: III Symfonia
Janusz Orlik
Polska Platforma Tańca 2024, fot. HaWa

taniec w Polsce 2025

Wydawca: Narodowy Instytut Muzyki i Tańca

dyr. Lech Dzierżanowski

Realizacja badania Mikołaj Łątkowski i Wojciech Wilk na zlecenie Narodowego Instytutu Muzyki i Tańca. Sfinansowano ze środków Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego.

Opracowanie raportu Mikołaj Łątkowski i Wojciech Wilk

Redakcja merytoryczna NIMiT: dr Maria Opalka | Kierownik projektu badawczego *Taniec w Polsce 2025*

Konsultacje merytoryczne badań w projekcie *Taniec w Polsce 2025*: prof. dr hab. Małgorzata Leyko, dr Joanna Szymajda, dr hab. Tomasz Nowak, prof. ucz., dr adt Jacek Łumiński, Paweł PITZO Mazur, Magdalena Zalipska, Karolina Bilka, Sonia Nieśpiałowska, dr Grzegorz Pańtak, Ryszard Kalinowski, Maria Zięba, Sylwia Grzegorzka, Grażyna Pol, Mariusz Żwierko, Mateusz Czekaj, Patrycja Alenkuć, Katarzyna Borza

Opracowanie graficzne: Biuro Badań Społecznych Question Mark sp. z o.o.

Okładka: Beata Początek

Zrealizowano w ramach projektu badawczego *Taniec w Polsce 2025*

Partner merytoryczny projektu: Narodowe Centrum Kultury

© Narodowy Instytut Muzyki i Tańca 2025. Wybrane prawa zastrzeżone.

Niniejsza publikacja jest dostępna na licencji Creative Commons Uznanie autorstwa – Użycie niekomercyjne 4.0 Międzynarodowa (CC BY-NC 4.0). Dozwolone jest kopiowanie, rozpowszechnianie i adaptowanie materiału w celach niekomercyjnych, pod warunkiem podania autorstwa i źródła. Wykorzystanie komercyjne wymaga uprzedniej zgody wydawcy.

Publikacja cyfrowa

Sfinansowano ze środków Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego

taniec w Polsce 2025

Wstęp

Poniższa prezentacja przedstawia część wniosków z badania *Dialogi o tańcu – Choreografie różnorodności*. Jej celem jest zaproszenie do rozmowy o tym, czego udało się nam dotychczas dowiedzieć i co warto zrobić z tym w przyszłości.

Celem samego badania było lepsze zrozumienie potrzeb i problemów różnorodnych osób i grup składających się na środowisko taneczne. Według nas osiągnięcie tego celu byłoby trudne bez udziału społeczności tańca nie tylko w procesie zbierania wiedzy, ale także jej interpretacji.

Prezentowane poniżej wątki podsumowują część badania, które rozpoczęliśmy od fazy eksploracyjnej jesienią 2024 roku. W bieżącym roku przeprowadziliśmy wywiady indywidualne i grupowe z osobami ze środowiska tańca o różnorodnych doświadczeniach, pozycjach i potrzebach. Ostatnią częścią procesu, zaplanowaną na przyszły rok, będą warsztaty wspólnej interpretacji wyników. To rozmowy, których celem jest włączenie społeczności tańca w opracowanie wniosków i rekomendacji z całego procesu – sprawdzenie tego, czy wszystko zrozumieliśmy dobrze oraz uzupełnienie wiedzy o to, co mogliśmy przeoczyć.

W prezentacji opisujemy wybrane wątki, które naszym zdaniem są warte poruszenia w trakcie dalszych rozmów. Nie opisaliśmy poniżej całej zebranej wiedzy ich dotyczącej ani nie prezentujemy wszystkich ważnych tematów, o których usłyszeliśmy. Trudno byłoby zawrzeć tutaj wyniki wielu inspirujących rozmów, które przeprowadziliśmy dotychczas. Pełne wnioski, wynikające z przeprowadzonego badania i wspólnej pracy podczas warsztatów, opiszemy w raporcie końcowym.

Mamy nadzieję, że nasz wybór wniosków i ich prezentacja zachęci Państwa do udziału w warsztatach wspólnej interpretacji wyników. Chcemy, żeby spotkania te stały się początkiem nie tylko dialogu o społeczności tańca w Polsce, ale także impulsem do dalszych działań środowiska.

Jak czytać prezentację

Prezentacja jest dla nas okazją, żeby zasygnalizować, jakich wątków, naszym zdaniem, mogą dotyczyć warsztaty wspólnej interpretacji wyników ze społecznością tańca. Selekcja jest tu istotna, ponieważ nie da się w partycypacyjnym, partnerskim trybie przejść przez tak obszerny materiał, jakiego dostarcza jakościowe badanie oparte o 36 wywiadów, w tym w dużej części wywiadów grupowych.

Rolą tej prezentacji nie jest zaprezentowanie pełnych wniosków z badania. Byłoby to działanie przedwczesne, dopóki nie odbyły się jeszcze warsztaty pozwalające na wspólną interpretację wyników. Co więcej mogłoby zaburzyć proces weryfikacji wiedzy, który zaprojektowano w duchu partycypacyjnym.

W prezentacji przedstawiamy zatem krótko kilka odkryć, które wydają się nam ważne. **Dla każdego z wniosków opisujemy krótko ustalenia oraz sygnalizujemy, jakie mogłoby być zadanie dla warsztatu poświęconego temu obszarowi.** Podczas warsztatów planujemy zapoznać osoby uczestniczące z szerszą wiedzą, którą udało nam się zdobyć w poszczególnych tematach i przedyskutować nasze odkrycia i ich interpretacje.

Wybór danego wniosku nie oznacza, że uważamy go za najważniejszy. Kierowaliśmy się przede wszystkim chęcią, podjęcia dialogu ze społecznością w obszarach, które uznaliśmy za szczególnie warte wspólnego omówienia przed przygotowaniem ostatecznego raportu.

taniec
w Polsce
2025

O badaniu

Narodowy
Instytut
Muzyki
i Tańca

Spektakl: III Symfonia
Janusz Orlik
Polska Platforma Tańca 2024, fot. HaWa

Kluczowe założenia badania

Kluczowe założenia

Przyjęliśmy szerokie rozumienie środowiska tańca, obejmujące nie tylko artystów i artystki, ale cały ekosystem osób i instytucji, które współtworzą warunki dla rozwoju tej dziedziny w Polsce. W naszym podejściu szczególnie ważne było:

- dotarcie do reprezentacji różnorodnych gatunków tańca;
- uwzględnienie perspektywy osób pełniących różne role niezbędne, żeby taniec mógł się w Polsce dziać i być na wysokim poziomie oraz widoczny – wyjście poza wyłącznie perspektywę osób pełniących role taneczne wykonawcze i choreograficzne;
- uwzględnienie perspektywy instytucji kultury mających programy taneczne, uczelni wyższych i szkół baletowych oraz jednostek samorządu terytorialnego współpracujących z instytucjami tanecznymi.

Środowisko tańca traktujemy podmiotowo i partnersko – dlatego częścią procesu będą warsztaty, podczas których wstępne wnioski zostaną przedyskutowane wspólnie z jego przedstawicielkami i przedstawicielami.

Cele badania

Cele badania

Badanie zostało zaprojektowane dzięki wnioskowi ze wstępnej eksploracji przeprowadzonej jeszcze w 2024 roku. Złożyło się na nią 6 wywiadów eksperckich oraz analiza danych zastanych obejmująca aktualne badania i analizy, posty w grupach na facebooku poświęconych tańcowi oraz komentarze na fan page'ach najważniejszych instytucji związanych z tańcem.

W ramach badania szczególnie zależało nam na:

- Opisanu barier i czynników sukcesu dla aktywności samorządniczej osób i grup tworzących środowisko tańca oraz rozwoju tańca i wzrostu jego widoczności.
- Opisanu kluczowych kanałów i przestrzeni bieżącej komunikacji i wymiany intelektualnej pomiędzy osobami tworzącymi środowisko tańca.
- Opisanu strategii adaptacji przyjmowanych przez tancerki_rzy w kontekście braku wystarczającego wsparcia instytucjonalnego.
- Opisanu gotowości środowiska i jego nastawienia wobec aktualnych trendów

Zrealizowane wywiady

W ramach realizacji badania zrealizowaliśmy łącznie **36** wywiadów:

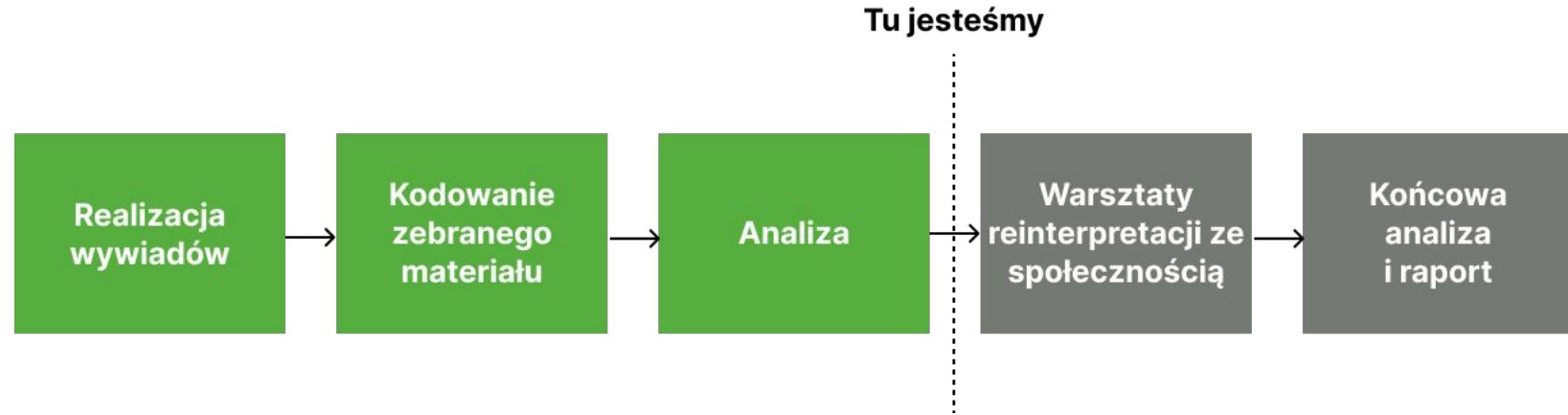
- **14** wywiadów grupowych i diad,
- **22** wywiady indywidualne.

W tym:

- **7** wywiadów z osobami reprezentującymi instytucje kultury – zarówno działy artystyczne, jak i inne (edukacyjne, promocyjne)
- **3** wywiady z jednostkami samorządu terytorialnego
- **3** wywiady z osobami zarządzającymi uczelniami / szkołami baletowymi.

W wywiadach wzięły udział **74** osoby o zróżnicowanych doświadczeniach, pozycjach i stażu pracy w tańcu.

Logika procesu

Co jeszcze przed nami

- 4 warsztaty, które będą okazją do:
 - prezentacji szerszej wiedzy i przedyskutowania wstępnych wniosków ze społecznością,
 - zebrania świeżego spojrzenia na materiał badawczy,
 - upewnienia się, czy nie nakładamy swoich nieuzasadnionych filtrów interpretacyjnych.
- Końcowa analiza i opracowanie raportu.

taniec
w Polsce
2025

Wnioski i obszary rekomendowane do przedyskutowania ze społecznością

Narodowy
Instytut
Muzyki
i Tańca

Temat 1: Dwie widoczności

Część pytań badawczych dotyczyła budowania widoczności tańca wśród potencjalnych odbiorców_czyń kultury – działań, które obecnie są podejmowane, ale też barier, które napotykają osoby tańczące i instytucje, promując swoją działalność. Był to istotny temat dla zamawiającego badanie Narodowego Instytutu Muzyki i Tańca, ponieważ widoczność jest niezbędna, żeby zwiększać powszechność uczestnictwa, a powszechność uczestnictwa wpływa na pozycję tańca na tle innych obszarów kultury.

Prowadząc rozmowy zauważyliśmy, że w wypowiedziach pojawiają się odniesienia do dwóch różnych rodzajów widoczności:

- **Pierwsza widoczność rozumiana jako bycie dostrzeganym przez potencjalnych odbiorców i odbiorczynie.** Narzędziami takiej widoczności nazywanymi przez osoby biorące udział w wywiadach są na przykład: intensywna promocja w mediach społecznościowych, marketing szeptany, ale też wychodzenie z tańcem do przestrzeni publicznych, tak żeby docierać z nim do osób, które same nie przyszłyby na spektakl taneczny.
- **Druga widoczność to zaistnienie w polu dostrzeganym przez społeczność i instytucje centralne oceniające dorobek artystyczny.** W przeprowadzonych wywiadach słyszeliśmy, że uzyskanie środowiskowej rozpoznawalności jest trudne, a jej brak stanowi hamulec wpływający na możliwość zdobywania środków niezbędnych do realizowania projektów – co razem składa się w zamknięte koło. Ten rodzaj widoczności naturalnie niesie ze sobą również dostrzeżenie przez potencjalnych odbiorców, ale w odróżnieniu – w mniejszym stopniu wynika z działań konkretnej jednostki, zespołu czy instytucji. Możliwość osiągnięcia dystynkcji – branżowego uznania – jest w dużej mierze zależna od czynników systemowych. Od tego, czy istnieją mechanizmy doceniania i wyróżniania, oraz, jak szeroki i różnorodny wycinek pejzażu pracy tanecznej jest nimi objęty.

Temat 1: Dwie widoczności

Rolą warsztatów wspólnej interpretacji wyników jest sprawdzenie z reprezentacją środowiska, czy jako osoby z zewnątrz dobrze wszystko zrozumieliśmy, oraz uzupełnienie luk, które wciąż mamy w wiedzy.

Przeprowadzenie warsztatu poświęconego widoczności pozwoli:

- zweryfikować z reprezentacją środowiska, czy uzasadnione jest wyróżnianie wskazanych dwóch widoczności;
- pogłębić rozumienie mechanizmów, które obecnie mają największy wpływ na to, kto korzysta z drugiego rodzaju dystynktywnej widoczności, a więc pracy ocenianej jako ważnej i takiej, za którą należy podążać;
- rozpoznać ewentualne dodatkowe obszary, w których działania systemowe pomogłyby tworzyć włączającą i szerzej dostępną widoczność rozumianą jako docenienie jakości pracy.

W toku badania zebraliśmy katalog działań, które dobrze sprawdzają się przy budowaniu publiczności. Warsztat mógłby się stać okazją również do wymiany bardziej szczegółowych spostrzeżeń:

- jakie niuanse są kluczowe dla powodzenia danego działania;
- jakie wsparcie od instytucji centralnych pomogłoby prowadzić te działania na większą skalę.

Temat 2: Punktowe współprace i komunikacja

Wnioski z dwóch ważnych tematów badania można według nas połączyć w jednym warsztacie, ponieważ opisują podobną sytuację. Jednym z tych wątków jest poziom aktywności i samoorganizacji w środowisku tańca, które opisujemy tutaj zbiorczo jako środowiskowe współprace. Drugi stanowią kanały i przestrzenie komunikacji w środowisku oraz dynamice odbywających się rozmów i dyskusji.

W wypowiedziach osób badanych w obu obszarach usłyszeliśmy o wielu aktywnościach i działających grupach o raczej niewielkim, punktowym zasięgu. Inicjatywy te potrafią więc przekraczać bariery gatunkowe czy przestrzenne, ale trudno jest im dotrzeć do większej części społeczności tańca w Polsce. Rozumiemy to jako punktowość działań, które, choć są liczne, nie tworzą sieci pozwalających na wymianę wiedzy czy podejmowanie większych tematów w działaniach.

Ważne jest zauważenie, że ta punktowość jest wyznaczana przez różnorodne wymiary. W trakcie badania usłyszeliśmy o komunikacji czy inicjatywach, które zawiązywały się wokół:

- poszczególnych gatunków tańca,
- lokalnych społeczności tańca – miejskich i regionalnych,
- ról pełnionych w procesie tworzenia (np. osoby producenckie, choreografowie_ki),
- sposobów zatrudnienia (np. osoby na umowach cywilnoprawnych),
- pozycji w środowisku tańca (np. osoby dopiero zaczynające pracę).

Temat 2: Punktowe współprace i komunikacja

Wśród najpopularniejszych kanałów komunikacji i zdobywania informacji osoby badane wymieniły znajomości i osobiste kontakty, prywatne media społecznościowe i niewielkie grupy na Facebooku, rozmowy w kularach przy okazji wydarzeń czy nieliczne i niewielkie organizowane dyskusje i wydarzenia służące takim rozmowom. Takie sposoby komunikacji pozwalają osobom na znajdowanie najważniejszych informacji w danym momencie, ale pozostają bardzo punktowe i trudno jest korzystać z nich większej liczbie osób.

Podobnie różnorodne formy przyjmują według osób badanych współprace i samoorganizacja. Osoby uczestniczące w badaniu wymieniły różnorodne formy współpracy i organizacji, takie jak: stowarzyszenia, grupy samopomocowe, kolektywy wymiany wiedzy, grupy nieformalne czy zespoły zebrane wokół konkretnych inicjatyw. Zasięg działań tych grup jest różny, ale zazwyczaj skupiony na pojedynczych wątkach – jak na przykład pomocy prawnej w rozliczeniach z niepłacącymi instytucjami – lub niewielkiej części środowiska – na przykład osobach rozpoczynających pracę w środowisku.

Ta punktowość komunikacji i inicjatyw tworzy różnorodne bariery. Jedną z bardziej zauważalnych jest brak przepływu i wymiany wiedzy. Dotyczy on zarówno samego tworzenia tańca, w którym trudno jest o znalezienie nowych osób do tworzenia spektakli, jak i działań wykraczających poza produkcję i wystawianie tańca.

Jednym z wątków badania było skatalogowanie sposobów budowania publiczności i widoczności tańca w środowisku. W wielu rozmowach usłyszeliśmy o podobnych działaniach, które każda z opisujących je osób w mniejszym lub większym stopniu opracowywała na własną rękę. Bez wiedzy o tym, że inni mają podobne doświadczenia i – w niektórych przypadkach – już wypracowane sposoby działania.

Temat 2: Punktowe współprace i komunikacja

Inną trudną konsekwencją opisywanego zjawiska punktowości jest to, że inicjatywy i grupy są niewielkie i rzadko włączają się do nich nowe osoby. Z tego powodu współpracom tym zdarza się im tracić energię do działania i kończyć działalność – niezależnie od osiągnięcia zakładanych celów. W takiej sytuacji zatracony zostaje nie tylko ważny potencjał aktywności i samoorganizacji w środowisku, ale również wiedza o wypracowanych sposobach działania. Działania te ze względu na małą skalę mogą też podejmować tematy o ograniczonym zasięgu: na przykład podjąć działania na rzecz jednej z ról w tworzeniu tańca, ale nie innych czy przemyslenia całego procesu twórczego, który – według rozmówców_czyń – także potrzebuje zmian.

Wspomniane na dwóch poprzednich slajdach ograniczenia w doświadczeniu rozmówców_czyń są zdaniem badanych trudne do przekroczenia dla poszczególnych osób czy grup. Z powodu przeciążenia obowiązkami i działaniami samoorganizacyjnymi, trudno jest im myśleć ponadto o tworzeniu szerszych kanałów komunikacji czy działań wykraczających poza bieżące problemy. Organizacja szerszej sieci kontaktów i współprac czy centralnej platformy komunikacji według osób badanych powinny zostać podjęte przez instytucje centralne, jeśli ich celem na być wspieranie integracji i współpracy w środowisku. .

Innymi powtarzającym się wątkiem, który w opinii badanych mógłby pomóc w rozwiązaniu opisanych tu problemów jest większe wsparcie samoorganizacji i niewielkich inicjatyw tak, żeby mogły działać stabilniej i dłużej, także na rzecz szerszych grup.

Temat 2: Punktowe współpracy i komunikacja

Rolą warsztatów wspólnej interpretacji wyników jest sprawdzenie z reprezentacją Środowiska, czy jako osoby z zewnątrz dobrze wszystko zrozumieliśmy, oraz uzupełnienie luk, które wciąż mamy w wiedzy.

Przeprowadzenie warsztatu dotyczącego współpracy i komunikacji pozwoliłoby na:

- weryfikację diagnozy o aktywnym środowisku, które w większości przypadków działa w sposób punktowy, przez co wiele działań i wypracowanych rozwiązań na charakter lokalny,
- rozmowę o potencjale przekraczania punktowych działań na rzecz sieci szerszych współprac i komunikacji,
- rozpoznanie potrzeb względem kanału komunikacji o szerszym zasięgu,
- rozpoznanie potrzeb inicjatyw i grup względem potencjalnych działań wspierających.

Temat 3: Rola instytucji kultury

Przebieg rozmów z osobami reprezentującymi instytucje kultury może wskazywać, że widzą one rolę instytucji, w których pracują, przede wszystkim w zapewnieniu bezpiecznych warunków pracy własnym zespołom oraz w promowaniu tańca poprzez realizowanie wysokiej jakości spektakli. Równolegle działy edukacji tych instytucji wykonują istotną i różnorodną pracę, dzięki której taniec pomaga odpowiadać na szersze problemy społeczne. Zdarza się, że osoby zarządzające instytucjami są najbardziej dumne z poziomu artystycznego zespołów i spektakli, podczas gdy kontekst społeczny pozostaje bliższy osobom pracującym w działach zajmujących się edukacją czy budowaniem publiczności.

Natomiast pytając o ważne cele instytucji czy role, które powinna pełnić, nie słyszeliśmy o żadnych zadaniach wobec szerzej rozumianego środowiska tańca – ekosystemu pozostałych instytucji i osób zajmujących się tańcem. Słowo *współpraca* budziło skojarzenie przede wszystkim z zaproszeniem do wystąpienia na innej scenie, nie uruchamiając wypowiedzi związanych np. z kooperacją na poziomie organizacyjnym, a nie artystycznym.

Rolą warsztatów wspólnej interpretacji wyników jest sprawdzenie z reprezentacją środowiska, czy jako osoby z zewnątrz dobrze wszystko zrozumieliśmy, oraz uzupełnienie luk, które wciąż mamy w wiedzy.

Poruszenie wątku instytucji kultury podczas warsztatów pozwoliłoby:

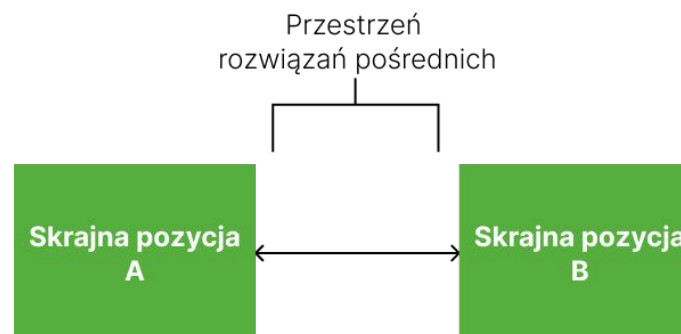
- porozmawiać o tym, jakie uczucia / poczucie przynależności, mają osoby zajmujące się tańcem wobec tanecznych instytucji kultury ze swojego regionu;
- zweryfikować, czy istnieją jakieś oczekiwania co do roli lokalnie ważnych instytucji kultury w kształtowaniu silnego środowiska tańca (czy to regionalnego czy ogólnopolskiego).

Temat 4: Wymiary różnicujące różne sposoby pracy w tańcu

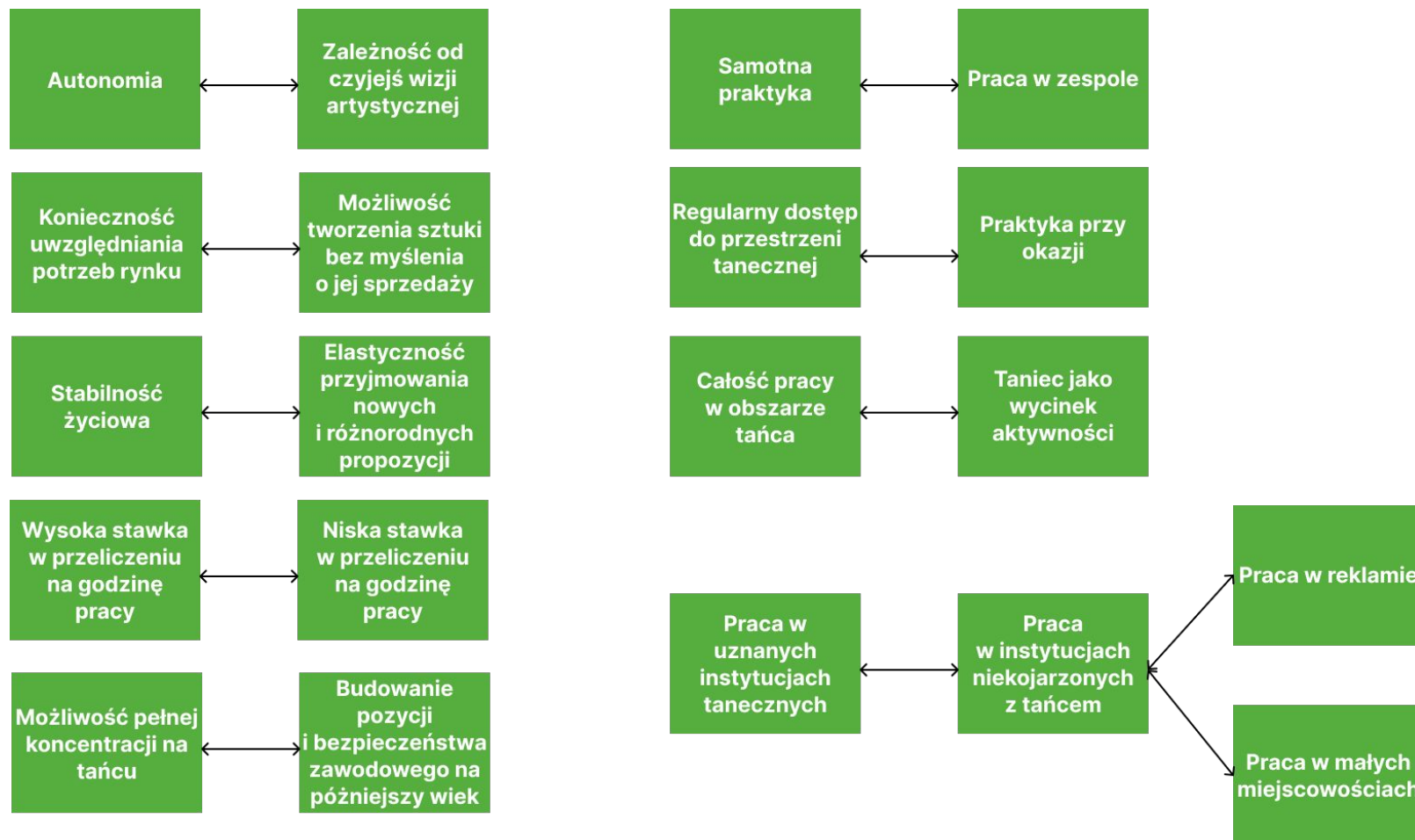
Punktem wyjścia w badaniu było dla nas poszukiwanie tzw. strategii adaptacji, które pokazywałyby, w jaki sposób osoby organizują swoją pracę w obliczu ograniczonych zasobów i wsparcia. Naszym celem było pokazanie ich proaktywności, ale też wyzwań, z którymi się borykają, i potrzeb.

Przy okazji **zgromadziliśmy informację o szeregu wymiarów, pod kątem których osoby oceniają poszczególne ścieżki pracy wokół tańca, oraz którymi kierują się, wybierając własną.** Wydaje nam się to ważne, ponieważ pokazuje, jakimi kategoriami osoby myślą o swojej pracy i praktyce tanecznej.

Na kolejnym slajdzie pokazujemy pełen katalog wyłonionych wymiarów. Wspólnie tworzą one zbiór cech, za pomocą których opisać można poszczególne ścieżki pracy pod różnymi kątami. Wymiar rozumiemy jako spektrum rozciągające się pomiędzy dwoma wykluczającymi się pozycjami:

Temat 4: Wymiary różnicujące różne sposoby pracy w tańcu

Temat 4: Wymiary różnicujące różne sposoby pracy w tańcu

Jako dopełnienie listy wymiarów, poniżej pokazujemy przykład oceny strategii z perspektywy określonych wymiarów:

Osoba, która prowadzi komercyjne kursy warsztatowe poświęcone nie samemu tańcowi, ale szerzej pracy z ciałem (np. masażowi), może wybrać tę formę pracy ze względu na dobrą stawkę za godzinę pracy oraz niezależność. Jednocześnie ten wybór oznacza pogodzenie się z koniecznością podążania za potrzebami rynku i dużym samodzielnym nakładem na promocję oraz z tym, że część aktywności zawodowej nie będzie taneczna. Ten rodzaj pracy zazwyczaj nie zapewnia też łatwego dostępu do przestrzeni, w której osoba mogłaby tańczyć.

Decydując się na pracę na etat w instytucji (a rozmawialiśmy z osobami, które odrzuciły taką propozycję nawet więcej niż raz) zyskałaby stabilność i możliwość oderwania się od myślenia o wymogach rynku, ale jednocześnie musiałaby się pogodzić z zależnością od czyjejś wizji artystycznej, co dla niektórych bywa nie do zaakceptowania. Jej stabilność z dużym prawdopodobieństwem wiązałaby się też z zauważalnie niższą stawką za godzinę pracy niż w przypadku warsztatów. Z drugiej strony umożliwia to regularne ćwiczenia, a gdyby chodziło o uznaną instytucję, część ograniczeń może też rekompensować widoczność i prestiż pracy.

Przy tym kwestia wyboru wymaga tutaj dodatkowego komentarza. Rozmowy pokazały, że bardzo często przyjęcie optymalnej pozycji na najważniejszym dla siebie wymiarze jest równocześnie możliwe wyłącznie za cenę pogodzenia się z rezygnacją z pożądaných pozycji na innym wymiarze. W tym sensie często osoby mają za sobą jakąś priorytetyzację wymiarów. **Jednocześnie niektóre drogi są dla wielu osób po prostu niedostępne** (np. stabilność zatrudnienia w tańcu) **i w tym sensie ich obecny sposób pracy i pozycja na pewnych wymiarach nie jest wcale kwestią wyboru**, tylko konieczności.

taniec
w Polsce
2025

Temat 4: Wymiary różnicujące różne sposoby pracy w tańcu

Rolą warsztatów wspólnej interpretacji wyników jest sprawdzenie z reprezentacją środowiska, czy jako osoby z zewnątrz dobrze wszystko zrozumieliśmy, oraz uzupełnienie luk, które wciąż mamy w wiedzy.

Poświęcenie jednego z warsztatów temu, w jaki sposób osoby patrzą na różne sposoby pracy, umożliwiłoby przedyskutowanie z osobami, czy podział i nazewnictwo wymiarów, które zaproponowaliśmy na etapie analizy, rzeczywiście jest zgodne ze sposobem, w jaki o swoich wyborach myślą osoby zajmujące się tańcem. Być może przegapiliśmy jakiś ważny wymiar.

Temat 5: Atlas ról tanecznych

Spodziewanym lejtmotywem badania było przeciążenie pełnieniem wielu różnorodnych ról. Rzeczywiście, badane osoby wskazywały, że łatwo do jednego stanowiska przypisać niemal wszystkie role, które nie są samym tańcem. Na przykład jeśli osoba jest zatrudniona jako instruktor – oczekuje się od niej, żeby oprócz prowadzenia wysokiej jakości zajęć jednocześnie była menedżerem, opiekunem sali i realizowała jeszcze inne zadania. Jeśli w jakimś przedsięwzięciu pojawia się osoba odpowiedzialna za produkcję, w sposób naturalny wymaga się od niej objęcia uwagą wielu zadań, które zdaniem osób wypowiadających się w badaniu nie przynależą do tej roli.

Według uczestników_czek badania, w środowisku nie ma spójnego rozumienia zakresu obowiązków poszczególnych ról, granic ich odpowiedzialności czy kluczowych kompetencji. Sprzyja to oczekiwaniu, że jedna osoba zrealizuje bardzo wiele różnorodnych zadań. Jednocześnie stanowi barierę dla wzmocnienia pozycji i upelnomocnienia pewnych ról wspierających, które są w środowisku niezbędne, a w tym momencie rzadko są wybierane przez osoby chcące zajmować się tańcem. Wśród ról, które zdaniem badanych są zbyt mało obecne w obszarze tańca można wymienić m.in. produkcję, management, kuratorstwo, projektowanie scenografii, kostiumografię.

Rolą warsztatów wspólnej interpretacji wyników jest sprawdzenie z reprezentacją środowiska, czy jako osoby z zewnątrz dobrze wszystko zrozumieliśmy, oraz uzupełnienie luk, które wciąż mamy w wiedzy.

Warsztat poświęcony rolom potrzebnym w tworzeniu spektakli tanecznych pozwoliłby porozmawiać o tym, czy bariery są wyłącznie finansowe czy rzeczywiście częściowo wynikają z braku wiedzy / wspólnych standardów. Umożliwiłaby też rozpoczęcie namysłu nad mapą ról – określenie możliwie pojemnego ich katalogu i próbę nazwania granic pomiędzy tymi rolami, które znajdują się szczególnie blisko siebie.

Temat 6: Zdrowie osób tańczących

Temat zdrowia pojawiał się w naszych rozmowach zaskakująco rzadko. Jednocześnie kiedy już ten wątek wybrzmiewał, okazywało się, że jest bardzo ważny, jako że w przypadku tańca ciało jest kluczowym narzędziem pracy. Słyszeliśmy na przykład, że dostęp do wyspecjalizowanej fizjoterapii – uwzględniającej specyfikę pracy tanecznej – jest bardzo trudny i drogi, a osób, które wykonują tę pracę, jest niewiele. Kiedy taka pomoc staje się potrzebna, jej brak może mocno rzutować nie tylko na możliwość dalszej pracy, ale i na podstawową jakość życia.

Jasno słyszeliśmy oczekiwania, że tryb pracy tanecznej powinien zmieniać się w bardziej zrównoważony. Jednocześnie jedyne osoby, które wspomniały o tym, że rzeczywiście zmodyfikowały coś w sposobach dbania o swoje ciało, zrobiły to dopiero po przeżyciu poważnego kryzysu zdrowotnego. Równocześnie pojawiały się za to głosy, z których wynikało, że utrata zdrowia jest nieuchronną częścią pracy tanecznej oraz że rozwój lub konieczność utrzymania się z tańca wymagają tego, żeby się nie zatrzymywać.

Rolą warsztatów wspólnej interpretacji wyników jest sprawdzenie z reprezentacją środowiska, czy jako osoby z zewnątrz dobrze wszystko zrozumieliśmy, oraz uzupełnienie luk, które wciąż mamy w wiedzy.

Warsztat dotyczący tematu zdrowia możliwiałby sprawdzenie:

- dlaczego ten temat to ważny nieobecny badania.
- czy przeceniamy jego znaczenie dla tańca?
- a może niesprawiedliwie wnioskujemy, że osoby z łatwością go omijają go myślami?

Temat 7: Poszerzanie tańca

Jednym z celów badania było rozpoznanie ważnych dzisiaj zmian, trendów i zjawisk, które wpływają dzisiaj lub mogą wpłynąć w przyszłości na funkcjonowanie tańca. Katalog zebranych trendów układa się według nas w szersze zjawisko, które rozumiemy jako wielowymiarowe poszerzanie tańca. W nim w naszym rozumieniu mieszczą się zmiany, na które zwracały uwagę osoby badane, których wspólną częścią jest to, że poszerzają sposoby definiowania, tworzenia i praktykowania tańca.

Wśród takich wątków szczególnie silnie wybrzmiały między innymi:

- Otwarcie tańca na nowe grupy osób tańczących, m.in. osoby z niepełnosprawnościami, osoby starsze, osoby o ciałach spoza klasycznego tanecznego kanonu.
- Zauważenie i docenienie w tańcu różnorodnych stylów i gatunków, które wcześniej pozostawały w cieniu gatunków bardziej popularnych i obecnych na scenach czy w konkursach.
- Włączanie nowych osób w proces twórczy oraz w samo tańczenie, w tym widowni oraz osób wcześniej nieobecnych nawet jako odbiorcy_czynie.
- Odnajdowanie nowych miejsc dla tańca poza scenami, instytucjami taneczno-teatralnymi oraz większymi miastami.
- Poszerzanie tworzenia i odbioru tańca o animowanie działań wokół spektakli i wydarzeń, a więc tworzenie wspólnotowych form odbioru i dyskusji.

Opisane zjawiska nie są procesami, które zachodzą w polskim środowisku tańca równomiernie czy dynamicznie. Część z nim zachodzi od wielu lat z różnym wpływem, inne są obecne w działaniach pojedynczych osób lub grup, część oceniane są jako ważne postulaty na przyszłość. Wszystkie jednak w trakcie badania zostały ocenione jako ważne dla tego, w jaki sposób taniec będzie funkcjonował w przyszłości.

Temat 7: Poszerzanie tańca

Opisane powyżej procesy były różnorodnie rozumiane i oceniane przez osoby badane. Wiele z osób badanych zauważyło, że zmiany otwierające taniec na nowe osoby, sposoby działania czy przestrzenie tańczenia pozwalają na wykorzystanie wielu z wartości tańca: uniwersalności, wspólnotowości i nastawienia na bliskość, oparcia na cielesności i ruchu dostępnych każdej osobie. Inni rozmówcy_czenie zwrócili uwagę na to, że podobne procesy zachodzące za daleko mogą doprowadzić do utraty jakości i profesjonalizmu tańca jako sztuki.

Przykładem różnego rozumienia i oceny tych procesów może być podejście do demokratyzacji tworzenia tańca. Dla niektórych osób proces ten wiąże się z pozytywnie ocenianym przekazaniem wiedzy o tańcu jako sztuce i środoku wyrazu nowych grupom. Te dzięki temu, w opinii części rozmówców_czyń, nowe osoby będą mogły korzystać z nich na własny użytek – tak, jak będą tego potrzebowały. Inne osoby zwracały natomiast uwagę na niebezpieczeństwo związane z otwieraniem tańca na osoby, które ogłaszają się instruktorami posiadając niewielką wiedzę, a przez to tworząc zagrożenie dla zdrowia swoich podopiecznych.

Rolą warsztatów wspólnej interpretacji wyników jest sprawdzenie z reprezentacją środowiska, czy jako osoby z zewnątrz dobrze wszystko zrozumieliśmy, oraz uzupełnienie luk, które wciąż mamy w wiedzy.

Poruszenie tego tematu w trakcie warsztatu pozwoli na:

- zweryfikowanie naszej hipotezy opisującej wskazane w badaniu zmiany i zjawiska jako część większego procesu poszerzania tańca;
- uzupełnienie wniosków z badania o potencjalne dodatkowe wymiary tak przedstawionego procesu oraz pogłębienie opisu procesu o dodatkowe wątki;
- rozpoznanie obszarów, w których działania systemowe mogą posłużyć wzmocnieniu oczekiwanych zmian oraz ograniczeniu tych procesów, które oceniane są negatywnie.

Podsumowanie

Chcemy podziękować wszystkim osobom, które poświęciły czas na rozmowy z nami. Dzięki ich zaangażowaniu możemy formułować wnioski, bazując na obszernym materiale badawczym.

W tej prezentacji krótko skupiliśmy się na siedmiu wątkach, w których szczególnie chcielibyśmy skonsultować nasze wnioski ze środowiskiem. Pełen raport, opisujący wszystkie odkrycia, zostanie opracowany w 2026 roku, po zakończeniu warsztatów wspólnej interpretacji wyników.

taniec
w Polsce
2025

Biogramy realizatorów badania

Mikołaj Łątkowski

Jestem badaczem z 9-letnim doświadczeniem w projektowaniu i realizowaniu procesów badawczych. Przeprowadzam diagnozy, konsultacje, ewaluacje i procesy projektowe jako twórca, kierownik i realizator projektów. Zajmuję się prowadzeniem warsztatów w ramach projektów badawczych oraz szkoleniowych. Współpracuję z organizacjami pozarządowymi, samorządami, instytucjami kultury i pracownikami architektonicznymi w projektach o skali od lokalnej do ogólnopolskiej. Jestem autorem ponad 25 raportów oraz analiz. Dzielę się wiedzą jako wykładowca akademicki w ramach zajęć na Uniwersytecie Warszawskim i Uniwersytecie SWPS.

Wojciech Wilk

Od 11 lat zajmuję się realizacją badań społecznych i ewaluacyjnych na potrzeby organizacji pozarządowych, administracji publicznej oraz jednostek samorządu terytorialnego. W tym czasie zrealizowałem ponad 200 indywidualnych wywiadów pogłębionych i ponad 300 warsztatów grupowych. Jestem też współautorem ponad 30 raportów z badań. Specjalizuję się w pisaniu o złożonych procesach w sposób prosty, zrozumiały i obrazowy.

Organizator

Finansowanie

Partner strategiczny

U-jazdowski

Patronat honorowy

Partnerzy

Patroni medialni

Narodowy
Instytut
Muzyki
i Tańca

The Symphony of The Whispering Walls
h.art company, chor. Erión Kruija
fot. Jan Gierach